



6.10.2020

Valtioneuvoston kanslia  
Omistajaohjausosasto

Eduskunnan tarkastusvaliokunta

**1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja antaa riskien hallintaa koskevan yleisen ohjeistuksen valtio-omisteisille yhtiöille**

- Keväällä 2020 annetussa valtioneuvoston omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä annettiin riskien hallintaa koskeva yleinen ohjeistus valtio-omisteisille yhtiöille.
  - o ”Yhtiöiden hallitukset vastaavat riskienhallinnan periaatteista ja järjestämisestä. Yhtiön hallitus ja toimiva johto raportoivat merkittävistä havainnoista edelleen omistajalle.”
- Periaatepäätöksessä valtio-omistaja edellyttää, että riskienhallinta on järjestetty yhtiöissä näiden tarpeita vastaavalla tavalla osakeyhtiölain mukaisesti. Samoin periaatepäätöksessä edellytetään, että yritysten on tunnistettava liiketoiminnan yritysvastuuriskit sekä omassa toiminnassaan että arvoketjussaan ja liitettävä yritysvastuuriskit osaksi riskienhallintajärjestelmää.
- Riskienhallinta kuuluu olennaisena osana yhtiön hallituksen ja johdon osakeyhtiölain ja hyvän hallintotavan mukaisiin tehtäviin sekä vastuisiin.
- Hallitukset ja johto vastaavat riskienhallinnan periaatteista ja järjestämisestä sekä raportoivat merkittävistä havainnoista edelleen omistajalle.

**2. Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkentaa valtion omistajaohjauksen toimintaperiaatteita erityisesti valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä vuoden 2017 loppuun mennessä.**

- Valtion omistajaohjauksen toimintaperiaatteita kehitetään ja tarkennetaan säännöllisesti sekä osana jatkuvaa omistajaohjaustyötä että kulloinkin asetettavassa valtioneuvoston omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä.
- Uusin periaatepäätös asetettiin keväällä 2020, jonka mukaisesti jatketaan pitkäjänteistä, dynaamista ja valtion strategiset intressit turvaavaa omistajapolitiikkaa. Omistuksia arvioidaan kansantalouden kokonaisedun, omistettujen yhtiöiden toiminnan ja arvon kehittämisen sekä resurssien tehokkaan allokaation näkökulmasta.
- Valtio hoitaa yhtiöomistuksiaan sovittaen yhteen omistajastrategiset tavoitteensa, lainsäädännön vaatimukset sekä muiden omistajien oikeudet.

### 3. Valiokunta pyytää tiivistä esittelyä uudesta valtioneuvoston omistajapoliittisesta periaatepäätöksestä (erityisesti mitä uutta/muutoksia periaatepäätös sisältää verrattuna aiempaan).

Vaurautta vastuullisella omistajuudella, omistajapoliittinen periaatepäätös

#### *Ministerin saatesanat*

- Valtion omistajaohjauksesta vastaava ministeri Typpi Tuppurainen ottaa saatesanoissaan kanssa sekä koronan tuomaan kriisiin että valtion omistajaohjauksen pitkään ja kestäväan linjaan.
- ”Ajat muuttuvat, mutta vastuu säilyy. Vastuullisuuden merkitys korostuu erityisesti silloin, kun kansakunta on kriisissä. Nyt elämme aikaa, jollaista emme ole koskaan aiemmin nähneet.”
- ”Valmistelimme kädessäsi olevasta valtion omistajapoliittisesta periaatepäätöksestä sellaisen, joka kestää tarkastelua niin arkisessa tilanteessa kuin kansakuntaamme ravistelevissa poikkeusoloissa.”

#### *Omistajaohjauksen lähtökohdat ja periaatteet*

- Valtion yritysvarallisuus on merkittävä osa yhteistä kansallisvarallisuuttamme.
- Valtion omistuksen perusteena on joko strateginen intressi, finanssi-intressi tai jonkin erityistehtävän hoitaminen yhtiömuodossa.
- Valtio hoitaa yhtiöomistuksiaan sovittaen yhteen omistajastrategiset tavoitteensa, lainsäädännön vaatimukset sekä muiden omistajien oikeudet.
- Valtio tukee omistamiensa yhtiöiden kasvua ja kehitystä omistajan keinoin kilpailuneutraaliteetin vaatimukset huomioiden.
- Yritysvarallisuus synnyttää tuloja valtion talousarvioon, joita koskevat odotukset määritellään erikseen vuosittain. Mahdolliset omistuksista luopumiset suunnitellaan etukäteen huomioiden kokonaistilanne sekä yhtiöiden että valtio-omistajan näkökulmasta.
- Omistamisen ja regulaation eriyttämistä jatketaan ja omistajaohjauksen edelleen keskittämistä valtioneuvoston kansliaan arvioidaan hallituskaudella.

#### *Yritysvastuu*

- Yrityksiltä edellytetään yritysvastuun vahvaa integroimista liiketoimintaan, tavoitteellista yritysvastuun johtamista ja raportointia yhtiökokouksissa.
- Yhtiöiden on selvitettävä ilmastonmuutoksen vaikutukset liiketoimintaansa ja huomioitava ne strategiatyössään, tunnistettava ilmastovaikutuksensa ja asetettava niille kunnianhimoiset tavoitteet. (UUSI)
- Valtio-omisteisten yhtiöiden edellytetään ottavan huomioon tavoite hiilineutraalista Suomesta 2035 ja Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteet. (UUSI)
- Ihmisoikeudet on otettava huomioon läpinäkyvästi niin omassa toiminnassa kuin alihankintaketjuissa huomioiden YK:n periaatteiden vaatimukset.
- Aggressiivinen verosuunnittelu ei ole hyväksyttyä.
- Merkittävistä havainnoista, tehdyistä toimenpiteistä ja mitattavien tavoitteiden saavuttamisesta on raportoitava omistajalle.

#### *Valtion tavoitteet omistajana*

- Yhtiöomaisuuden hoidossa tavoitellaan mahdollisimman hyvää yhteiskunnallista ja taloudellista kokonaistulosta.

- Tavoitteena on myös elinkeinorakenteen monipuolistuminen ja vahvistuminen myönteistä ja kestävästä rakennemuutosta edistämällä. (UUSI)
- Valtio-omistaja edellyttää ennakoitavaa osinkopolitiikkaa huomioiden yhtiökohtaiset tarpeet ja omistajan odotukset.
- Yhtiöiden pääomittamiset tehdään pääsääntöisesti valtion budjetista. (UUSI)
- Erityistehtävayhtiöiden osalta erityistehtävän luonne huomioidaan, mutta niidenkin on toimittava taloudellisesti terveellä pohjalla, eivätkä saa vääristää kilpailua.
- Yhtiöiden tulee ottaa huomioon taloudellisten tekijöiden lisäksi toiminnan sosiaaliset ja ympäristövaikutukset.
- Valtion tavoitteena on valtionyhtiöiden edelläkävijyys hiilineutraaliin kiertotalouteen siirtymisessä, digitalisaation hyödyntämisessä ja vastuullisuudessa. (UUSI)

#### *Päätöksenteko ja omistajaohjauksen organisointi*

- Ylintä valtaa käyttää eduskunta, yhtiöitä koskeva päätöksenteko jakautuu valtioneuvoston yleisistunnon ja omistajaohjauksesta vastaavan ministeriön kesken, keskeinen valmisteluelin on talouspoliittinen ministerivaliokunta.
- Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaa omistajaohjauksen linjausten valmistelusta, käytäntöjen johdonmukaisuudesta ja päätösten toteuttamisesta.
- Valtion päätöksenteko omistajana perustuu lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta.
- Arvopaperimarkkinayhdistyksen hallinnointikoodin ja OECD:n corporate governance -suositusten pohjalta omistajalla, yhtiön hallituksella ja toimivalla johdolla on kullakin omat osakeyhtiölakiin perustuvat velvollisuudet ja oikeudet.
- Operatiiviset ja liikkeenjohdolliset päätökset kuuluvat lähtökohtaisesti yhtiön johdolle ja hallitukselle.
- Valtion holding-yhtiöt toimivat omistajan niille asettamien tehtävien ja toimiohjeissa määriteltyjen käytäntöjen mukaisesti.
- Valtion täysin omistamissa yhtiöissä voi olla hallintoneuvosto ja enemmistöomisteisissa yhtiöissä yhtiön asettama neuvottelukunta.
- Eduskuntaryhmien edustajista muodostuva omistajaohjauksen parlamentaarinen neuvottelukunta kokoontuu neljä kertaa vuodessa ja sen puheenjohtajana toimii omistajaohjausministeri.

#### *Omistajaohjauksen keinot ja sisältö*

- Valtio on aktiivinen, rohkea ja aloitteellinen omistaja, jonka toiminta perustuu itsenäiseen omistajastrategiseen vaikuttamiseen ja taloudelliseen analyysiin.
- Yhtiö on vastuussa, että se keskustelelee merkittävien omistajien kanssa olennaisista asioista.
- Osana yhtiövarallisuuden hoitoa valtio asettaa edustajiaan omistamiensa yhtiöiden hallituksiin.
- Hallitusvalinnoissa varmistetaan, että valittavat henkilöt ymmärtävät sekä valtio-omistajan periaatteet että yhtiökohtaiset strategiset tavoitteet ja sitoutuvat niihin. (UUSI)
- Hallitusvalinnoilla lisätään monimuotoisuutta ja uutta osaamista. (UUSI)
- Valtio edellyttää yhtiöiltä aloitteellista ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa sekä suosittelee, että henkilöstö on edustettuna yhtiöiden hallintoelimissä.

### *Palkitseminen*

- Palkitsemisen tulee olla kohtuullista ja läpinäkyvää ja se muutetaan tuloshakuisemmaksi.
- Palkitseminen on yhtiön hallituksen työkalu, jolla edistetään tavoitteiden saavuttamista ja yhtiön arvonnousua.
- Uusissa sopimuksissa erityisesti kiinteän palkitsemisen tasoa harkitaan tarkkaan yhtiökohtaisesti, tarvittaessa alaspäin. (UUSI)
- Muuttuvan palkitsemisen enimmäisrajat: pörssiyhtiöt ja suuret listaamattomat kaupalliset yhtiöt 50/120, pienet ja keskisuuret listaamattomat kaupalliset 40/80 ja erityistehtävayhtiöt 15/30 prosenttia kiinteästä vuosipalkasta.
- Vastuullisuus tulee huomioida osana johdon palkitsemiskriteerejä ja henkilöstöön on sovellettava kannustavaa palkitsemispolitiikkaa. (UUSI)
- Uusissa sopimuksissa pörssiyhtiöiden ja suurten kaupallisten irtisanomisajan palkan ja erokorvauksen yhteenlaskettu suuruus enintään 12 kuukauden kiinteää palkkaa, muissa yhtiöissä 6 kuukauden kiinteää palkkaa.

### *Liitteet*

- Liite 1: Valtion omistusosuudet ja eduskuntavaltuudet 30.9.2020
- Liite 2: Erityistehtävät ja strategiset intressit